

Natuurreservaten

Zuiderkempen

Jaargang 5
driemaandelijks tijdschrift
mei 1999 Nr. 2

Welkom op de Open Natuurdagen

Wij nodigen u uit op de OPEN NATUURDAGEN van Natuurreservaten vzw. In de programmabrochure vind je alles over het hoe, waar, waarom, wanneer,... 'Water Natuurlijk', daar draait het allemaal om. De OPEN NATUURDAG van Natuurreservaten vzw - Afdeling Zuiderkempen gaat, naar goede gewoonte, weer door in het stilaan overbekende kasteel HOF TER BORGHT in WESTMEERBEEK, en wel op zondag 30 mei '99. Maar, buiten de ongetwijfeld weer nieuwe gezichten, zullen we onze jaarlijkse, trouwe bezoekers ook een meer dan leuk programma aanbieden. We werken het thema 'Water Natuurlijk' uit, er is weer het oergezellige terras met gebak van eigen keuken, de leerlingen van de vioolschool Kortjakje uit Herselt treden op in de voormiddag bij het ontbijt, de schaapjes grazen weer op het eiland, de kikkers uit de parkvijver geven (de ganse dag door) een kwaakconcert, er zijn de mooie en leerrijke wandelingen, het ontbijt op het kasteel blijft een aanrader, kinderen kunnen hun hartje ophalen in een springkasteel, enz. U en uw gevolg maken de dag compleet! Terwijl u dit leest, hebben we ongetwijfeld al een stuk OPEN NATUURWEEK achter de rug. We nodigden alle vierde leerjaren uit alle lagere scholen van Herselt, Hulshout, Laakdal en Westerlo uit. Vrijwilligers uit onze vereniging (een dikke proficiat aan alle gids-vrijwilligers) leiden de kinderen rond in het park en vertellen hen honderduit over kikkers, salamanders, padden, waterranonkels, eendekroos, waterviolier, wintertalingen, waterschorpioenen, schrijvertjes, watertafels, modderkruipers, bempjes, kwelwater, en nog duizend interessante waterdingen meer. Met dit initiatief willen we kinderen in contact brengen met de natuur. Ze mogen er in leren én spelen. Later treden ze dan hopelijk in de voetsporen van de huidige natuurliefhebbers én -beschermers!

Hooitijd

In mei begint het bij de meest fervente hooiliefhebbers al te kriebelen. Inderdaad, het hooiseizoen komt al om het hoekje kijken. De maatsbalken worden 'op punt gesteld', de hooikeerders krijgen nieuwe tanden indien nodig,... We beginnen er meestal pas echt aan begin juli, afhankelijk van het weer natuurlijk. Liefhebbers van hooiwerk (vooral hooi binnen halen) mogen nu al hun kandidatuur stellen. Geef een seintje aan de conservator van het door jouw geliefde reservaat. Je kandidatuur wordt ongetwijfeld zonder problemen aanvaard. De conservator verwittigt jou dan op het uur van de waarheid. Dat hooiwerk is meestal een gezellige bedoening. De dorstigen worden regelmatig voorzien van het nodige vocht en een pistoleeke of een koffiemoek (of beiden) smaken verrukkelijk na enkele uurtjes afzien.

Appelsap

En er is nog steeds ons overbekend, overheerlijk biologisch appelsap te koop. We zochten en kochten 5 ton hoogstam-boomgaardappelen. Die werden geperst, het sap werd gepasteuriseerd en op flessen getrokken. U drinkt bijgevolg een hoogwaardige, gezonde drank en... u steunt de aankoop van natuurgebieden in de Zuiderkempen, want met de 'winst' stellen we weer meerdere vierkante metertjes groen veilig. Bovendien werken we mee aan het behoud en beheer van waardevolle hoogstamboomgaarden. U geeft deze zomer een feestje, een barbecue? Verras uw gasten eens met een lekker glaasje puur natuur. Prijs : 550 fr. per bak (12 literflessen). Het sap is te koop bij de familie Lommaert, Vorstheide 36, 2230 Herselt (014/541738). Uit de Reservaten

Uit de Reservaten

De Roost en Craeywinckel

Door de aanhoudende regen was het haast onmogelijk om de geplande beheerswerken uit te voeren. En juist nu er in de Roost na het kappen van de populieren veel werk is om alles terug een beetje natuurlijk te laten ogen, viel de planning telkens in het water. Toch hebben we na veel ploeteren de 'pannenkoekenwei' terug vrij gemaakt van populierentakken. (Onze laarzen beginnen stilaan tot zwemvliezen te evolueren.)

Het moeras kan wel tegen de regen; tenslotte dient een vallei om water op te vangen. De planten zoals dotterbloem, waterviolier en gele lis beginnen al veelbelovende blaadjes te vormen. En waar het hier en daar in de Roost wat droger is, begint het speenkruid al te blinken. En de reeën, die hebben een zware, natte en onrustige winter achter de rug, ze zullen ook blij zijn met de komende lente.

In de Craeywinckel kwamen onze laarzen ook goed van pas bij het aanplanten van een houtwal.

De Langdonken

Op 2 mei 1999 was het zo ver. 10 koeien met bijhorende stier werden losgelaten op de weilanden achter de schuur in de Donkstraat. Het zijn niet de bekende Natuurreservaten Gallowayrunderen, maar jong melkvee van een landbouwer uit de streek. Het is de bedoeling dat ze de weiden goed kaal eten. Meer begrazen betekent uiteraard minder hooiwerk. We volgen de koeien en hun eetgedrag op de voet. Welke effecten heeft het begrazen? Welke planten worden nu bevoordeeld en welke niet? Welke vogels en dieren houden van begrazing en welke niet? Welk landschap grazen ze tevoorschijn? Hebben we nu meer of minder werk?

Ook in het Asbroek worden ijverig weilanden omheind. De runderen staan er aan te schuiven. In Schaapwees en De Roost kiest men voor begrazing met schapen. Aan de Netebrug in Westerlo zullen er nadat de aannemer van de dijkwerken onze weide opgeruimd heeft weer Galloways grazen.

Ander eetgedrag, ongetwijfeld andere resultaten. In volgende nummers meer daarover.

Netevallei - Schaapwees

Eindelijk staan onze schaapjes op het droge.

Na enkele maanden een drassig en nat hooiland begraasd te hebben, werden de schapen vorige maand verhuisd naar een nabijgelegen droger perceel. Dit weiland dat onlangs werd aangekocht en reeds een tiental jaren niet meer begraasd of gemaaid werd, ligt er zeer ruig bij. Een dik pak afgestorven plantenmateriaal op de bodem zorgt ervoor dat enkel sterke planten als liesgras, brandnetel, rietgras en moerasspirea zich hier nog in hun sas voelen.

Ook hier gaan wij trachten om de plantendiversiteit te vergroten door begrazing en maaien. Dat deze vorm van beheren een gunstig effect heeft op de plantendiversiteit is duidelijk te merken op het groot hooiland waar we reeds zeven jaar maaien en sinds twee jaar ook nog nabeweiden. Pinksterbloemen, koekoeksbloemen; boterbloemen en veldzuring zorgen er momenteel voor een bont kleurenpallet dat later nog zal aangevuld worden door de kleuren van ratelaar en blauwe knoop. Ook de grotere grazers worden binnenkort opnieuw verwacht in het natuurgebied.

Het weiland tegenover het Kasteel van de Merode dat tijdens de wintermaanden gedeeltelijk door de dienst der Zeeschelde werd opgeëist voor het stockeren van breukstenen, wordt opnieuw ontruimd en hersteld zodat hier enkele galloway runderen beheerswerk kunnen verrichten. Voor de geïnteresseerden is er op Zondag 06 juni een wandeling voorzien in het Schaaapwees.

Samenkomst om 14.00 uur op de Netebrug aan de Snekens.

Het Goor

Stilaan toch verandering in het Goor: het terugtrekken van het water schijnt zich door te zetten, vooral sinds begin maart. Positief is dat de versterkingen aan de centrale weg niet weggespoeld zijn.

De Steenkensbeek

De JNM heeft zwaar toegeslagen in de Steenkensbeek, met hulp van de terreinploeg. Tijdens het Krokusverlof heeft Stijn Yskout zijn team van jeugdige terreinbeheerders echt niet gespaard: het onderhoud van ons populierenbos achter La Corbeille werd vakkundig gerooid, naar maat gezaagd en dan in de vorm van 45 stère esdoorn op de Netedijk gedeponeerd. Kopers zeer welkom trouwens. De populierenbossen gingen deze winter gekapt worden, maar het ziet er stilaan naar uit dat het eerder in het najaar zal moeten gebeuren.

Nagekomen bericht:

Kopers voor dit hout hebben we ondertussen niet meer nodig, niettegenstaande de moeilijke toegang is van het hout % spoorloos verdwenen, het resterende deel is verkocht.

Geïnteresseerden in brandhout kunnen bestellen bij een van de conservators. Het hout kan in de gewenste maat aan huis geleverd worden en aan een interessante prijs.

Uit de Milieuraden

Hulshout

De geplande Milieuraad van 21 januari kon niet doorgaan omdat het vereiste aanwezigheidsquotum niet gehaald werd: slechts 6 stemgerechtigde leden daagden op.

Herselt

De Herseltse Milieuraad vergaderde op 26 januari en op 9 maart. Op de agenda stonden weinig opwindende punten. Toelichtingen over een eerste ontwerp van Provinciaal structuurplan, het pilootproject weekendverblijven en een wachtbekken in de Dieperstraat waren de belangrijkste agendapunten.

Ledenwerving

U kent iemand die nog twijfelt om lid te worden van Natuurreservaten vzw. ? Welnu, het ultieme moment is aangebroken. Natuurreservaten vzw. geeft ieder nieuw lid een mooi cadeautje: de cd met vogelzang " Zo d'ouden zongen zo piepen de jongen".....

GNOP

Eindelijk hebben we dus een opvolgingscommissie in Hulshout. Op de vergadering van 18 januari is die namelijk officieel geïnstalleerd. De samenstelling is praktisch identiek aan die van de begeleidingscommissie. Voor wie het onderscheid niet duidelijk is: de begeleidingscommissie helpt bij het opstellen van het GNOP, en wordt daarna vervangen door de opvolgingscommissie die de uitvoering stuurt.

Op de agenda stonden de inrichting van de Bruggeneindse Laak, de haagplantactie en het bermbeheersplan. Deze drie punten bleken namelijk de prioritaire aandachtspunten voor 1999 te gaan worden. Dit kwam ons enigszins als verrassend over, vermits wij verwacht hadden dat het de opvolgingscommissie ging zijn die de prioriteiten zou vastleggen. Wij voelden ons dus eigenlijk wel voor voldongen feiten geplaatst; de beslissing van het Schepencollege om deze drie agendapunten prioritair aan te pakken is er gekomen zonder het advies van het geëigende adviesorgaan. Nu zijn dit inderdaad drie acties die wel degelijk in het GNOP staan, maar die vanuit het oogpunt van Natuurontwikkeling eigenlijk eerder als randactiviteiten moeten beschouwd worden. De inrichting van de Bruggeneindse Laak is eerder een plan van afvalwaterzuivering, en de twee andere figureren normaal al op de agenda van normaal goed bestuur. Alhoewel wij - als milieubewuste burger - deze initiatieven natuurlijk evengoed als positief ervaren, moeten wij toch stellen dat er na realisatie waarschijnlijk nauwelijks méér natuur in Hulshout gaat aanwezig zijn als voordien.

Shantalla

17 april '99. De Vinea in Veerle zat afgeladen vol voor de Ierse avond. Fergus (Leuven) en Shantalla (Ierland) gaven beiden een schitterend concert ten beste, ballads, jigs, reels uit Ierland en Schotland brachten ons in opperste sferen. Prachtige muziek gebracht door schitterende muzikanten, fantastische akoestiek, overheerlijke Guinness, dankbaar en luisterbereid publiek. Het kon niet op. Tof was dat we op voorhand uitverkocht waren. Enige smet op de avond was dat we daardoor mensen aan de deur moesten weigeren. Maar omwille van de accommodatie én om veiligheidsredenen, konden er echt niet meer in. Onze welgemeende excuses aan de mensen die we moesten teleur stellen. Hopelijk bent u volgende keer bij de gelukkigen. En die volgende keer komt er. We plannen een optreden begin volgend jaar. Wie, waar, wanneer? Dat weten we nog niet, maar we zullen ongetwijfeld weer 'kwaliteit' op de planken brengen. En hopelijk kan iedereen er dan in.

Vossen leed

Enkele weken geleden werden er ergens in Westerlo, in een tijdsbestek van drie dagen, twee jonge vosjes gevonden. Beiden werden totaal verzwakt en hulpeloos aangetroffen. Graatmager, met etterende ogen en met een pels vol luizen en teken werden de vossenjongen overgebracht naar het Natuur-hulpcentrum in het Limburgse Opglabeeek. Maar waarom waren deze vosjes aan hun lot overgelaten. Werd misschien de moedervos gedood en liepen er nog van deze hulpeloze schepseltjes rond? Tijdens een kleine zoektocht in de omgeving ontdekten wij de moedervos met in haar nabijheid nog drie van gezondheid blakende vossenjongen. Mogelijk was het aanwezige voedselaanbod onvoldoende om vijf jongen groot te brengen en heeft de moedervos zich enkel bekommerd om de sterksten van het nest zodat deze meer overlevingskansen kregen.

Ondertussen herstellen de twee vossenjongen in Opglabeek en als alles goed gaat zullen zij in het begin van volgend jaar opnieuw aan de natuur toevertrouwd worden in één van de uitgestrekte militaire domeinen van Limburg.

Wij planten een boom

Op dinsdag 23 februari mochten wij, de mannen en vrouwen van het vijfde, een boompje gaan planten in het natuurgebied dat gelegen is tussen de Kleine Laak en de Borgtloop te Vorst. Het gebied is eigendom van Natuurreservaten. Wegens het slechte weer hebben we samen met de vrije school de bus genomen om ons ter plaatse te brengen.

Ter plaatse merkten we dat diegene die zijn laarzen niet aan had, ongelijk had, want hoe kon het anders met al die regen, het gebroekte was één modderige brij. Om onderweg niet flauw te vallen kregen we van onze sponsor, NIKE, een appeltje voor de dorst. Nadat aan iedere school een gids van natuurreservaten was toegewezen, konden we op pad. Onze gids liet ons zien dat we meestal in het bos gaan wandelen met onze ogen in onze zakken. Hij toonde ons de vroege katjes van de hazelaar, hij vertelde over mannelijke en vrouwelijke bomen en bomen die tweeslachtig waren enz. Hij leerde ons dat sommige kruiden een bepaalde naam gekregen hebben, omdat ze voor iets geneeskrachtig zijn, bv. wrattenkruid of beter gezegd stinkende gouwe. Maar niet altijd geldt deze redenering, want de gids toonde ons speenkruid en dit is niet omdat het wordt gebruikt om aan uw... te vegen, maar omdat de worteltjes lijken op speentjes van een uier.

Halfweg mochten we een haagkant planten met o.a. hondsroos. Eerst legde de gids wel uit wat de bedoeling was van zo'n haagkant, nl. nestelplaats voor kleinere zangvogels, voedselleverancier voor de dieren enz. Dan trokken we verder het gebroekte in en daar gaven we onze ogen de kost en luisterden wanneer de gids iets uitlegde. Wanneer de wandeling voorbij was, kregen we van onze sponsor een klakske cadeau dat we tijdens de sportklassen zullen dragen en tijdens de zomermaanden zullen verder verslijten, hopelijk niet omdat het regent, maar voor ons bolleke te beschermen tegen de zon. Deze wandelnamiddag was zeer leerrijk en voor herhaling vatbaar, want zo'n gids weet van de natuur toch meer dan ons meesterken met al zijn boekenwijsheid.

Uit: "t Vestkrantje"

(Gemeenteschool De Schans Veerle) april 1999.

Goud voor Dolf en Yvonne

Op 30 april vierden Dolf Van Doninck en Yvonne Van Genechten uit Eindhout hun gouden huwelijksjubileum. Dolf is één van de pioniers van de voormalige Natuurvereniging van Laakdal. Samen met Gust en Jos zaliger vormde hij het gepensioneerd trio dat aanvankelijk beheerswerken uitvoerde in ons natuurreservaat De Roost. Ook nu nog volgt Dolf trouw de vergaderingen van de Laakdalse kern binnen Natuurreservaten Zuiderkempen.

Op een fijn avondfeest heeft natuurreservaten samen met burens, vrienden en familie van Dolf en Yvonne deze gebeurtenis gevierd. Een gedicht van onze huisdichter Vic kon natuurlijk niet ontbreken. Wij wensen Dolf en Yvonne in naam van de ganse vereniging nog veel geluk en vreugde toe... en dat het nog lang mag duren!

Bossenwerkgroep

Hakhoutbossen, geriefhoutbossen, oerbos, eiken-berkenbos, open en gesloten bossen, natuurlijke bossen,... het zijn allemaal bossen. Er zijn heel veel bostypen. Maar er zijn ongetwijfeld nog veel meer ideeën en meningen omtrent het natuurbeheer van die bossen. De BOSSENWERKGROEP van Natuurreservaten vzw wandelt en discussieert over bossen

en het beheer van die bossen, en dit in de Langdonken. Er zijn daar immers interessante ontwikkelingen van diverse bostypen aanwezig. Stof tot discussie genoeg daar!
De themadag gaat door op zaterdag 12 juni '99 van 9.30 u tot omstreeks 13 u. Vertrek van de wandeling aan de Schuur in de Donkstraat.

Hebt u een mening omtrent bosbeheer of hebt u er juist (nog) geen, van harte welkom op deze themawandeling.

Algemene Vergadering

Die winterse zondagmorgen in januari was het Heidehof te Westmeerbeek "the place to be". Reden: de Algemene Vergadering. Vergaderen rond de ontbijttafel: een nieuwe trend. Een vijftigtal leden en bestuursleden lieten zich het krentenbrood en de omelet Heidehof smaken. De zevende dag is traditioneel een rustdag, even pauzeren en beschouwen.

Na een oprecht woord van dank aan alle medewerkers door onze voorzitter, brachten de conservators een enthousiast verslag vanuit hun reservaat. Na enige verwarring rond de windstreken bleken deze reservaten alsmaar uit te deinen. In totaal werden 6 ha aangekocht. De droogte van de vorige jaren had plaats gemaakt voor water, véél water.

De activiteitenkalender was weerom goed gevuld. Een optreden van Guido Belcanto, de Open Natuurdagen in kasteel ter Borcht, een infoavond rond libellen, de eetdag te Blauberg; deze activiteiten werden afgewisseld door werkdagen, wandelingen en vergaderingen. De kalenderverkoop zorgde voor een extra duit in de zak. De afdeling zit echter niet stil; onverdroten wordt er aan de weg getimmerd met als belangrijkste doelstelling: méér natuur. In een gloedvol pleidooi pleit Lon voor nog meer inzet, meer inspraak, meer betrokkenheid. De natuurbeweging groeit gestaag en is eindelijk een volwaardig gesprekspartner.

Bijzondere aandacht zal dit jaar gaan naar de uitbouw van de scholenwerking. De aankoop van minstens 35 ha is een ambitieus streefdoel. Op beleidsniveau zal er interesse zijn voor het opstellen van de gemeentelijke structuurplannen en voor het pilootproject weekendverblijven Herselt. Overal zal de stem van de afdeling gehoord worden.

Extra aandacht zal eveneens gaan naar ledenwerving; hoe meer leden, hoe belangrijker onze stem. Dan is het tijd om de laarzen aan te trekken. Een langgerekte groep wandelt richting Nete. Deze stroomt snel langs haar naakte oevers. Dit zou toch heel anders kunnen zijn. Hier is weinig beschutting voor mens of dier.

Tegen twaalfen keert iedereen huiswaarts; een nieuw werkjaar tegemoet.

Vroege Vogels

Op 14 februari 1999 maakte Herman nog enkele grote nestkasten schoon in het Wijngaardbos te Veerle. Het was op dat moment bitter koud met nachttemperaturen beneden de min tien graden. Groot was zijn verbazing wanneer hij in één van de kasten twee jonge holenduiven aantrof van een kleine week oud, dicht tegen elkaar aangedrukt. Holenduiven broeden normaal 16 tot 18 dagen. Het eerste ei moet dan ook gelegd zijn rond 23 januari. Dit is waarschijnlijk het vroegste legbegin ooit bij deze vogelsoort vastgesteld. Waarschijnlijk zat het zeer zachte januari-weer hier voor iets tussen. De duifjes werden geringd op 22 februari en zijn uitgevlogen rond half maart.

Busreis

Op zondag 28 februari vertrokken niet minder dan 72 leden van natuurreservaten Zuiderkempin in Laakdal voor een uitstap naar de vallei van de Lomme. Een volle dubbeldekbuss en nog twee volle wagens brachten iedereen veilig tot in de omgeving van Rochefort. Onder een stralend zonnetje - één van de weinige deze winter werd de voormiddagwandeling aangevat in het dorpje Bure. Door een hellend landschap van weilanden met talrijke doornige houtkanten leidde Jan ons tot bij het schitterende riviervlakte de

Lomme. Onderweg werden we blij verrast door talrijke geelgorzen, enkele goudvinken en een grote groep putters. Aan de waterkant werd tevergeefs naar de waterspreeuw gezocht. Na verschillende steile klimmen en afdalingen door uitgestrekte loofbossen met veel haagbeuk bereikten we 's middags opnieuw onze vertrekplaats.

De autobus voerde ons naar Rochefort waar het ganse gezelschap uitzwierf over de cafés van de stad om de picknick te verorberen. Voor sommigen werd dit een luidruchtige maaltijd! 's Namiddags vatten wij onze wandeling aan in Eprave. Enkele buizerds kringden hoog boven ons. De bossen bestonden hier vooral uit dennen met een rijke ondergroei van allerlei struiken. Talrijke maretakken in de omgeving wijzen op kalk in de bodem. Het was nog vroeg op het jaar maar de groene bloemen van het stinkend nieskruid bloeiden reeds uitbundig. Ook talrijke varensoorten zoals muurvaren, naaldvaren, tongvaren en steenbreekvaren genoten onze aandacht. Op een plaats waar de Lomme uit een kalkrots opborrelde groeide een heel veld daslook, alsook enkele prille sneeuwkllokjes. En weer moest het bergop en bergaf. De helle roep van de boomklever begeleidde ons tot we opnieuw Rochefort bereikten. Voor sommigen een reden om wat geestrijk vocht te nuttigen, voor anderen een ommetje langs een eeuwenoude lindendreef en de plaats waar de Lomme vroeger onder de stad door stroomde.

Een beetje moe maar zeer voldaan bereikte iedereen opnieuw de bus. Na nog wat verloren energie te hebben bijgetankt vertrok het ganse gezelschap richting Zuiderkempen. Jan en Willy hartelijk dank voor de prachtige uitstap en tot bij volgende gelegenheid.

De prijsvraag

Jan Palmaers uit Veerle kreeg van ons twee vrijkaarten voor het optreden van Shantalla. Hij wist ons te vertellen dat ons reservaat in Laakdal de Roost-Craeywinckel heet, de Laak er door loopt en dat het een moerassig gebied is. Hij wist bovendien dat Vic Van Dyck en Ludo Verwimp de conservators zijn. Proficiat!

En nu de nieuwe vraag.

De lente is in 't land. De vroege vogels zijn al uitgevlogen. Toch zijn er nog steeds vogels die aankomen uit hun winterkwartier. Zo komt in juni de wespendif terug. Deze roofvogel wordt al eens verward met een buizerd. Hoe kan je een wespendif in de vlucht onderscheiden van de buizerd? Geef minstens twee verschillen. De wespendif bouwt zijn nest heel hoog. Toch kan je vanop de grond zien dat het nest bewoond is. Hoe kan je dat zien?

Stuur onderstaand strookje voor 15 augustus naar Benny Van Dyck, Weybroekweg 12, 3201 Langdorp.

De winnaar krijgt van ons een CD met vogelgezang.

Ik onderscheid een vliegende wespendif van een buizerd door:

1.....

2.....

Ik zie dat het nest van een wespendif bewoond is als:

.....